

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

κέντρα
διά βίου
μάθησης

Δαπάνες νοικοκυριού

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΚΕΝΤΡΑ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Συγγραφέας
Σπυρίδων Δ. Κοττώρης

Υπεύθυνος διαμόρφωσης επιστημονικών προδιαγραφών του εκπαιδευτικού υλικού
Σπύρος Λιούκας

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Επιστημονικός Υπεύθυνος για τις εκπαιδευτικές προδιαγραφές του υλικού
Αλέξης Κόκκος

Αναπληρωτής Επιστημονικός Υπεύθυνος
Μάνος Παυλάκης

Επιμέλεια Κειμένων
Έφη Κωσταρά

Το παρόν δημιουργήθηκε στο πλαίσιο του υποέργου 8 με τίτλο «Συγγραφή και αξιολόγηση και αξιοποίηση υφιστάμενων εκπαιδευτικών υλικών προγραμμάτων εθνικής και τοπικής εμβέλειας» των πράξεων «Κέντρα Δια Βίου Μάθησης-Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας & Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας ΑΠ7» και «Κέντρα Δια Βίου Μάθησης-Προγράμματα Εθνικής Εμβέλειας & Προγράμματα Τοπικής Εμβέλειας ΑΠ8» οι οποίες έχουν ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (ΕΠΕΔΒΜ) του ΕΣΠΑ (2007-2013), Άξονας Προτεραιότητας 7: «Ενίσχυση της Δια Βίου Εκπαίδευσης Ενηλίκων στις 8 Περιφέρειες Σύγκλισης» με κωδικό MIS 375686 και Άξονας Προτεραιότητας 8: «Ενίσχυση της δια βίου εκπαίδευσης ενηλίκων στις 3 Περιφέρειες σταδιακής εξόδου» με κωδικό MIS 375687 και οι οποίες συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο - ΕΚΤ) και από εθνικούς πόρους, μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ) του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων.

Περιεχόμενα

Σκοπός ενότητας.....	3
Προσδοκώμενα Αποτελέσματα.....	3
Λέξεις – Κλειδιά.....	3
Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	4
1 Οικογενειακός Προγραμματισμός.....	6
1.1 Διάγνωση ύπαρξης οικονομικών στόχων και προγραμματισμού.....	6
1.2 Διάγνωση ύπαρξης καταθέσεων, διαθέσιμων και επενδυτικών πλάνων.....	7
1.3 Εργαλεία διοίκησης επιχειρήσεων στην υπηρεσία του Νοικοκυριού.....	9
1.4 Η σημασία του οικογενειακού προϋπολογισμού.....	11
1.5 Κατηγορίες οικογενειακού προϋπολογισμού.....	12
1.5.1 Λειτουργικός Προϋπολογισμός.....	12
1.5.2 Ταμειακός Προϋπολογισμός.....	12
1.5.3 Προϋπολογισμός Επενδύσεων.....	13
2 Ετήσιο Εισόδημα.....	14
2.1 Είδη εισοδημάτων.....	15
2.2 Προϋπολογισμός των εισοδημάτων.....	16
3 Ετήσιες Δαπάνες.....	18
3.1 Δαπάνη κοινής διαβίωσης.....	18
3.2 Δαπάνη εκπαίδευσης.....	21
3.3 Δαπάνη υγείας.....	23
3.4 Δαπάνη μεταφοράς.....	25
3.5 Προσωπικές Δαπάνες.....	27
3.6 Συνολικός Μηνιαίος Λειτουργικός Προϋπολογισμός.....	29
3.7 Συνολικός Μηνιαίος Ταμειακός Προϋπολογισμός.....	30
4 Χρηματοδοτικές λύσεις για νοικοκυριά.....	32
4.1 Τραπεζικές συναλλαγές.....	32
4.1.1 Λογαριασμοί καταθέσεων.....	32
4.1.2 Τρεχούμενος λογαριασμός.....	33
4.1.3 Προθεσμιακή κατάθεση.....	33
4.1.4 Πιστωτικές κάρτες.....	35

4.1.5	Προπληρωμένες κάρτες.....	36
4.1.6	Ηλεκτρονική Τραπεζική για φυσικά πρόσωπα.....	37
4.1.7	Ασφάλεια συναλλαγών.....	39
4.2	Ασφάλιση.....	39
4.3	Ρυθμίσεις δανείων και καρτών για νοικοκυριά.....	41
	Σύνοψη.....	42
	Οδηγός για περαιτέρω μελέτη.....	43
	Βιβλιογραφία.....	44
	Απαντήσεις και σχόλια για τις δραστηριότητες.....	45

Σκοπός ενότητας

Σκοπός αυτής της ενότητας είναι η ανάδειξη γνώσεων και η ανάπτυξη δεξιοτήτων, ώστε ο εκπαιδευόμενος να προσδιορίζει και να αντιμετωπίζει με έγκυρο τρόπο τις δαπάνες του νοικοκυριού. Τα εργαλεία που θα αναπτυχθούν στοχεύουν στο να επιτρέψουν στον εκπαιδευόμενο να υπολογίζει και να οργανώνει τις δαπάνες του νοικοκυριού του χρησιμοποιώντας μαθηματικά και τεχνολογικά εργαλεία. Επίσης, σκοπός της ενότητας είναι να αποκτήσουν οι συμμετέχοντες δεξιότητες διαχείρισης των δαπανών του νοικοκυριού και λήψης αποφάσεων για την εναρμόνιση των οικονομικών δαπανών με την ποιότητα διαβίωσης.

Προσδοκώμενα Αποτελέσματα

Ολοκληρώνοντας τη μελέτη της ενότητας αυτής, οι εκπαιδευόμενοι θα είναι σε θέση να:

- προσδιορίζουν και να αναλύουν τους παράγοντες που καθορίζουν τις δαπάνες που έχει ένα νοικοκυριό,
- μαθηματικοποιούν τις δαπάνες του νοικοκυριού και να εκτελούν μαθηματικές πράξεις, ώστε να τις υπολογίζουν,
- καταρτίζουν προϋπολογισμό των εσόδων και εξόδων του νοικοκυριού,
- καταρτίζουν ταμειακό προϋπολογισμό του νοικοκυριού,
- αξιολογούν χρηματοδοτικές λύσεις ανάλογα με τις ανάγκες τους,
- χρησιμοποιούν την τεχνολογία για να υπολογίζουν (αριθμομηχανή),
- οργανώνουν και αναπαριστούν τα δεδομένα τους σε Υπολογιστικά Φύλλα (Excel).

Λέξεις – Κλειδιά

- Προγραμματισμός
- Δαπάνες
- Εισόδημα

- Προϋπολογισμός
- Λήψη αποφάσεων για μείωση δαπανών
- Χρηματοδοτικές λύσεις

Εισαγωγικές παρατηρήσεις

Το θέμα της διαχείρισης των οικονομικών του νοικοκυριού ήταν ανέκαθεν σημαντικό για την οικογενειακή ευημερία, σήμερα όμως δείχνει πιο κρίσιμο από ποτέ. Η μείωση των μισθών και εισοδημάτων, το γεγονός ότι στις περισσότερες οικογένειες υπάρχει τουλάχιστον ένας άνεργος και οι συνεχώς αυξανόμενες δαπάνες και υποχρεώσεις προς το Δημόσιο έχουν δημιουργήσει προβλήματα στην ποιότητα διαβίωσης των περισσότερων οικογενειών. Για τον λόγο αυτό, η σωστή διαχείριση των εσόδων και εξόδων, η λήψη αποφάσεων για τη μείωση και τακτοποίηση των δαπανών, η σωστή καταγραφή και ο υπολογισμός τους είναι σημεία μεγάλης σημασίας.

Μέσα από μια έρευνα που εντάσσεται στις ειδικές και έκτακτες έρευνες του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (συνεργασία με την εταιρία MARCAE) και έγινε σε δείγμα 1207 αντιπροσωπευτικών νοικοκυριών στο σύνολο της ελληνικής επικράτειας την περίοδο Δεκεμβρίου 2012, φάνηκαν τα παρακάτω:

- 1) Η κοινωνία του 50% (1/2) κάνει την εμφάνισή της. Ο μισός πληθυσμός κινδυνεύει να βρεθεί στο οικονομικό περιθώριο (δεν καλύπτει φορολογικές υποχρεώσεις, χρωστάει δάνειο, αγοράζει αγαθά χαμηλότερης ποιότητας για να ανταπεξέλθει στις υποχρεώσεις).
- 2) Το 93,1 % των νοικοκυριών έχει υποστεί μειώσεις εισοδήματος το διάστημα της κρίσης.
- 3) Το 40% των νοικοκυριών έχουν στην οικογένεια ένα τουλάχιστο άτομο σε ανεργία.
- 4) Κλίμα απαισιοδοξίας επικρατεί στα ελληνικά νοικοκυριά – Αρνητικές προβλέψεις για περαιτέρω συρρίκνωση εισοδημάτων (το 72% των νοικοκυριών αναμένει νέα μείωση εισοδημάτων εντός του 2013). Το κλίμα αυτό επιδρά στην επιδείνωση του οικονομικού κύκλου.
- 5) Νοικοκυριά στα όρια αποφυγής πληρωμών προς το δημόσιο, Δ.Ε.Κ.Ο. δάνεια κ.λπ, λόγω αδυναμίας (το 40% των νοικοκυριών καθυστερεί τις οφειλές για να μπορέσει να ανταπεξέλθει, ενώ το 50% δε διαθέτει επαρκές εισόδημα, για την κάλυψη των υποχρεώσεων).

6) Κρίση ποιότητας στην ελληνική οικονομία: ισχυρή και κλιμακούμενη τάση αναζήτησης από τα νοικοκυριά (42,5%), αλλά και προσφοράς από τις επιχειρήσεις προϊόντων και υπηρεσιών χαμηλότερης ποιότητας. Κίνδυνος υποβάθμισης της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων, ιδιαίτερα στα διεθνώς εμπορεύσιμα αγαθά.

7) Επικίνδυνη άμβλυνση της φορολογικής συνείδησης για λόγους επιβίωσης: η μεγάλη φορολογική επιβάρυνση σε προϊόντα και υπηρεσίες σε συνδυασμό με την συρρίκνωση και υπερφορολόγηση των εισοδημάτων «χαλαρώνει» τα φορολογικά ήθη με ορατό τον κίνδυνο μείωσης και των δημόσιων εσόδων. Το 47% του πληθυσμού (με αυξητικές τάσεις) είναι δεκτικό στη μη έκδοση αποδείξεων προκειμένου να πετύχει οικονομικό όφελος. Το φαινόμενο αυτό θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη στην κατάρτιση του νέου φορολογικού νομοσχεδίου. [Δεν αντιμετωπίζεται με ποινές και χειροπέδες και μέτρα περιορισμού της ρευστότητας].

8) Η αγορά βρίσκεται σε μια παρατεταμένη δεκάμηνη «χειμερία νάρκη», δεδομένου ότι το 70% των νοικοκυριών αναμένει τις εκπτώσεις (2 μήνες) για να αγοράσει βασικά αγαθά.

9) Καθίζηση συνεισφοράς στα εισοδήματα των νοικοκυριών από επιχειρηματική δραστηριότητα (μόλις το 12,6% δηλώνει ως ΚΥΡΙΑ πηγή το εισόδημα από επιχείρηση). Βασική στήριξη των νοικοκυριών αποτελούν τα εισοδήματα από συντάξεις (42,6%).

10) Δραματικές περικοπές στην κατανάλωση μετά από την οριζόντια μείωση εισοδημάτων – Αλυσιδωτές αντιδράσεις στο σύνολο της οικονομίας (το 70% των νοικοκυριών έχει κάνει περικοπές στις δαπάνες ειδών διατροφής, ενώ το 92%, περιόρισε τις δαπάνες για ένδυση – υπόδηση).

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε ότι η οργάνωση των οικονομικών του νοικοκυριού είναι ζωτικής σημασίας τόσο για την ευημερία του ίδιου του νοικοκυριού αλλά και της οικονομίας γενικότερα. Στην ενότητα αυτή θα γίνει η προσπάθεια ανάπτυξης δεξιοτήτων προγραμματισμού, υπολογισμού των εσόδων και εξόδων του νοικοκυριού, καθώς και η εύρεση κατάλληλων χρηματοδοτικών λύσεων.

1 Οικογενειακός Προγραμματισμός

Στην ενότητα αυτή θα γίνει η προσπάθεια καταγραφής των σημαντικότερων στοιχείων που πρέπει να συζητηθούν σε οικογενειακό επίπεδο, ώστε να καθοριστούν οι οικονομικοί στόχοι και ο προγραμματισμός του νοικοκυριού. Ο καθορισμός στόχων είναι απαραίτητος, ώστε η οικονομική πορεία του νοικοκυριού να είναι βιώσιμη. Οι στόχοι πρέπει να είναι μετρήσιμοι, συγκεκριμένοι και να έχουν χρονικό περιορισμό.

1.1 Διάγνωση ύπαρξης οικονομικών στόχων και προγραμματισμού

Είναι σημαντικό να καθοριστούν οι μέχρι σήμερα πρακτικές που ακολουθούνται στη διαχείριση των οικονομικών του νοικοκυριού. Από την καταγραφή των πρακτικών αυτών θα μπορέσει από κοινού η οικογένεια να θέσει νέους στόχους για τη βέλτιστη χρήση των χρημάτων της.

Δραστηριότητα 1: Από την εμπειρία σας στη διαχείριση των οικονομικών του νοικοκυριού σας, συζητήστε τα παρακάτω ερωτήματα καταγράφοντας αναλυτικά τις απαντήσεις σας, ώστε να χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια.

1. Καθορίζετε αναλυτικά με τη σύμφωνη γνώμη της οικογένειας τους μελλοντικούς οικονομικούς στόχους για την ικανοποίηση των αναγκών σας (π.χ. εκπαίδευση και φροντιστήρια παιδιών, συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, ταξίδι κ.λπ.);

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Έχετε καταγράψει ένα οικονομικό πλάνο για να πραγματοποιηθούν οι παραπάνω στόχοι και να καλυφθούν οι ανάγκες της οικογένειας;

.....
.....
.....
.....
.....

.....

3. Το σημερινό σας εισόδημα αρκεί για να καλύψετε τις τρέχουσες ανάγκες του νοικοκυριού σας (π.χ. λογαριασμοί, δάνεια, ενοίκιο) ή καταφεύγετε σε συμπλήρωμα του εισοδήματός σας (π.χ. δανεισμός, πιστωτικές κάρτες, αποταμιεύσεις);

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Γνωρίζετε την ακριβή εικόνα των μηνιαίων σας εξόδων;

1.2 Διάγνωση ύπαρξης καταθέσεων, διαθέσιμων και επενδυτικών πλάνων

Προκειμένου να ολοκληρωθεί ο οικογενειακός προγραμματισμός είναι σημαντικό να καταγραφούν θέματα που αφορούν σε χρήματα που υπάρχουν διαθέσιμα σε τραπεζικούς λογαριασμούς, σε προθεσμιακές καταθέσεις ή πλάνα αποταμίευσης χρημάτων.

Δραστηριότητα 2: Καταγράψτε ατομικά πληροφορίες που θα καθορίσουν το κεφάλαιο που ενδεχομένως υπάρχει διαθέσιμο, απαντώντας στις παρακάτω ερωτήσεις. Οι απαντήσεις σας θα χρησιμοποιηθούν στη συνέχεια για την καταγραφή του οικογενειακού σας προϋπολογισμού.

1. Υπάρχει οικογενειακό χαρτοφυλάκιο που να αποτελείται από τραπεζικούς λογαριασμούς, προθεσμιακές καταθέσεις και επενδυτικά προϊόντα;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

2. Έχετε καταγράψει το κατά πόσο χρησιμοποιείτε το χαρτοφυλάκιο αυτό, ώστε να συμπληρώσετε το εισόδημά σας για την κάλυψη των τρεχουσών αναγκών σας;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Σε περίπτωση απώλειας του εισοδήματός σας, πόσο χρονικό διάστημα θα μπορείτε να καλύπτετε τις τρέχουσες ανάγκες σας;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

4. Χρησιμοποιείτε κάποιο ποσό για αποταμίευση μέσω κάποιου προγράμματος;

.....
.....
.....

.....
.....
.....
.....

5. Διαθέτετε κάποιο ποσό για ασφάλιση υγείας, ζωής, περιουσίας κ.λπ.;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

1.3 Εργαλεία διοίκησης επιχειρήσεων στην υπηρεσία του Νοικοκυριού

Σύμφωνα με τον Ashton (2009) τα οικονομικά του νοικοκυριού ακολουθούν πολλές βασικές αρχές που εφαρμόζονται σε μια επιχείρηση. Βασικά στοιχεία που πρέπει να αναλυθούν σε μια επιχείρηση είναι το Όραμα, η Αποστολή, οι Στόχοι και οι Αξίες. Τα στοιχεία αυτά είναι πολύ χρήσιμο να αναλυθούν και σε ένα νοικοκυριό, αφού αποτελούν το βασικό βήμα για την πορεία του οικογενειακού προγραμματισμού.

Το όραμα αποτελεί την πηγή έμπνευσης. Είναι το όνειρο που έχουν τα μέλη της οικογένειας για το τι θα ήθελαν να πραγματοποιήσουν μακροπρόθεσμα. Για παράδειγμα, όραμα μιας οικογένειας θα μπορούσε να είναι το χτίσιμο ενός σπιτιού, ενός εξοχικού ή η μόρφωση των παιδιών τους σε πανεπιστήμιο του εξωτερικού.

Η αποστολή για μια οικογένεια απαντάει στο ερώτημα τι θα μπορούσε να κάνει για να είναι χρήσιμη στο κοινωνικό σύνολο, ή πως θα μπορέσει να επηρεάσει θετικά το κοινωνικό της περιβάλλον.

Οι στόχοι σε αντίθεση με το όραμα είναι πιο συγκεκριμένοι, έχουν περιορισμένο βραχυχρόνιο ορίζοντα και είναι μετρήσιμοι. Για παράδειγμα, στόχος για ένα νοικοκυριό θα μπορούσε να είναι η μείωση των εξόδων μετακίνησης στο τρέχον έτος κατά 10%.

Οι αξίες έχουν να κάνουν με τις αρχές τις οποίες θα έχει η οικογένεια, ώστε να μπορέσει να επικοινωνήσει και να πορευτεί αρμονικά. Για παράδειγμα, ο σεβασμός, η κατανόηση κ.ά.

Δραστηριότητα 3: Λαμβάνοντας υπόψη όσα αναλύθηκαν παραπάνω, εργαστείτε σε ομάδες και καταγράψτε σε μερικές σειρές το όραμα, την αποστολή, τους στόχους και τις αξίες που έχετε ή θα επανακαθορίσετε στην οικογένειά σας. Πώς με τον καθορισμό τους θα επηρεαστεί ο οικονομικός προγραμματισμός του νοικοκυριού; Αναλύστε την απάντησή σας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Η ανάλυση SWOT είναι από τα πιο σημαντικά εργαλεία διοίκησης και μάρκετινγκ, αφού με αυτή τη μέθοδο αναλύονται τα δυνατά σημεία (strengths), τα αδύνατα σημεία (weaknesses), οι ευκαιρίες για ανάπτυξη (opportunities) και οι απειλές που δέχεται η επιχείρηση από το εξωτερικό της περιβάλλον (threats). Το εργαλείο αυτό είναι πολύ χρήσιμο αν εφαρμοστεί σε ένα νοικοκυριό, καθώς τα αποτελέσματα θα είναι αποκαλυπτικά για τον προγραμματισμό που θα πρέπει να υπάρξει.

Για κάθε δυνατό σημείο είναι χρήσιμο να εξεταστεί πώς μπορεί να ενισχυθεί, να διαφυλάχθει και να αξιοποιηθεί. Για κάθε αδύνατο σημείο, πώς μπορεί να εξαλειφθεί και τι πρόβλημα δημιουργεί. Για κάθε ευκαιρία, πώς μπορεί να την εκμεταλλευτεί το νοικοκυριό, για πόσο διάστημα θα είναι διαθέσιμη και ποια τα οφέλη που θα υπάρχουν από την αξιοποίησή της. Για κάθε απειλή θα πρέπει να εξεταστεί πώς μπορούν να ελαχιστοποιηθούν οι συνέπειες, πόση είναι η διάρκεια της απειλής και τι μπορεί να συμβεί. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι η ανάλυση των δυνατών και αδύνατων σημείων έχουν να κάνουν με το εσωτερικό περιβάλλον, ενώ η ανάλυση των ευκαιριών και απειλών γίνεται λαμβάνοντας υπόψη παράγοντες του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Δραστηριότητα 4: Με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, εργαστείτε σε ομάδες και εφαρμόστε την ανάλυση SWOT για το νοικοκυριό σας. Η ανάλυση αυτή συνήθως γίνεται σε σχήμα όπως παρακάτω. Περιορίστε τη απάντησή σας σε 3-4 στοιχεία ανά τεταρτημόριο.

<p><i>Δυνατά σημεία</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p><i>Αδυναμίες</i></p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>
<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p><i>Ευκαιρίες</i></p>	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p><i>Απειλές</i></p>

1.4 Η σημασία του οικογενειακού προϋπολογισμού

Ο προϋπολογισμός αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα εργαλεία σχεδιασμού και ελέγχου των δραστηριοτήτων κάθε οργανισμού, συμπεριλαμβανομένου και του νοικοκυριού που αποτελεί τη μικρογραφία μιας επιχείρησης. Με τον προϋπολογισμό μπορεί να προβλεφθεί η πορεία του νοικοκυριού, να ερμηνευθούν οι οποιεσδήποτε αλλαγές στα οικονομικά του μεγέθη και να παρθούν γρήγορες αποφάσεις σε περιπτώσεις προβλημάτων που εμφανίζονται στο οικονομικό περιβάλλον τους.

Τα σημαντικότερα οφέλη του προϋπολογισμού είναι τα εξής:

- Παρέχει μια συνολική εικόνα όλων των εισοδημάτων και δαπανών του νοικοκυριού,

- Η οικογένεια μπαίνει σε διαδικασία σχεδιασμού για το μέλλον,
- Ενισχύεται η διαδικασία λήψης αποφάσεων,
- Βοηθά στην ορθολογικότερη διαχείριση των εισοδημάτων,
- Διευκολύνει τον έλεγχο,
- Βοηθά στην επικοινωνία των μελών της οικογένειας.

Αν πρέπει να ξεχωρίσουμε το σημαντικότερο απ' όλα τα οφέλη του προϋπολογισμού θα μπορούσαμε να πούμε ότι γίνεται εργαλείο, μέσω του οποίου τα μέλη της οικογένειας κινητοποιούνται για τη μείωση των δαπανών και τη βέλτιστη κατανομή των εισοδημάτων τους.

1.5 Κατηγορίες οικογενειακού προϋπολογισμού

Ο οικογενειακός προϋπολογισμός μπορεί να χωριστεί σε τρεις κατηγορίες σύμφωνα με τα οικονομικά μεγέθη που μελετά:

- α) στον προϋπολογισμό εισοδημάτων και δαπανών (λειτουργικός προϋπολογισμός),
- β) στον προϋπολογισμό ταμειακής ροής,
- γ) και στον προϋπολογισμό επενδύσεων.

1.5.1 Λειτουργικός Προϋπολογισμός

Κατά το λειτουργικό προϋπολογισμό γίνεται εκτίμηση των εισοδημάτων και των δαπανών σε μηνιαία βάση. Τέτοιες δαπάνες είναι το κόστος διαβίωσης, τα κόστη μεταφοράς, εκπαίδευσης, προσωπικής φροντίδας, ιατρικής περίθαλψης και λοιπά.

1.5.2 Ταμειακός Προϋπολογισμός

Ο προϋπολογισμός ταμειακής ροής εξετάζει και καθοδηγεί τον τρόπο αντιμετώπισης προβλημάτων που μπορεί να παρουσιαστούν στη διαχείριση των χρηματικών εισροών και εκροών. Η προετοιμασία του προϋπολογισμού ταμειακής ροής ακολουθεί την κατάρτιση του λειτουργικού προϋπολογισμού και αποτελεί σημαντικό μέρος των μελλοντικών προβλέψεων της πορείας του οικογενειακού προγραμματισμού.

Σκοπός του προϋπολογισμού ταμειακής ροής είναι να:

- εξασφαλίσει τη ρευστότητα,
- επισημάνει την έλλειψη μετρητών, ώστε να ληφθούν εγκαίρως τα κατάλληλα μέτρα,

- εντοπίζει το πλεόνασμα μετρητών, ώστε να παρθούν αποφάσεις για την τοποθέτησή τους σε επενδύσεις.

1.5.3 Προϋπολογισμός Επενδύσεων

Ο προϋπολογισμός επενδύσεων παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στον οικογενειακό προγραμματισμό και στους μακροπρόθεσμους στόχους που έχει θέσει. Αναφέρεται σε μελλοντικές δαπάνες του νοικοκυριού με σκοπό την επένδυση σε:

- Πάγια περιουσιακά στοιχεία (π.χ. οικόπεδο, κατοικία, αυτοκίνητο),
- Επενδύσεις σε χρεόγραφα (π.χ. μετοχές),
- Επενδύσεις σε ομόλογα,
- Αποπληρωμή μακροπρόθεσμων δανείων,
- Μορφές χρηματοδότησης.

Δραστηριότητα 5: Λαμβάνοντας υπόψη όσα αναλύθηκαν παραπάνω, εργαστείτε σε ομάδες και καταγράψτε σε μερικές σειρές ποια είναι τα κοινά σημεία και ποιες οι διαφορές στα τρία είδη προϋπολογισμού. Ποια η χρησιμότητά τους; Αναλύστε την απάντησή σας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

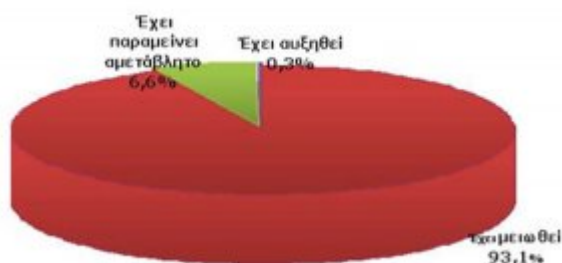
.....

.....

2 Ετήσιο Εισόδημα

Το εισόδημα της οικογένειας είναι το σημείο από το οποίο ξεκινάει ο οικογενειακός προγραμματισμός. Ανάλογα με το ύψος του εισοδήματος και της κατανομής του μέσα στους μήνες του έτους θα πρέπει να υπολογίζεται και η πληρωμή των τακτικών ή έκτακτων δαπανών.

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, το 93,1% των νοικοκυριών, είχε σημαντική μείωση των εισοδημάτων μετά το ξέσπασμα της κρίσης (σχήμα 1). Ο μέσος όρος μείωσης του οικογενειακού εισοδήματος σε σχέση με 3 χρόνια πριν καταγράφεται στο 38%.

Σχήμα 1. Το οικογενειακό εισόδημα μετά το ξέσπασμα της κρίσης (έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ)

Δραστηριότητα 6: Από την εμπειρία σας, συζητήστε σε ομάδες και καταγράψτε σε ένα κείμενο 150 λέξεων με ποιο τρόπο γίνεται η κατανομή του εισοδήματός σας μέχρι σήμερα (ανά δεκαπενθήμερο, μηνιαία, ανά δίμηνο κ.λπ.) και από ποιες πηγές προέρχεται. Με ποιο τρόπο καταγράφετε τα εισοδήματα αυτά στον οικονομικό σας προγραμματισμό; Ποια οφέλη και ποια μειονεκτήματα εντοπίζετε στη διαδικασία αυτή; Αναφέρατε παραδείγματα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.1 Είδη εισοδημάτων

Τα έσοδα του νοικοκυριού μπορεί να προέρχονται από τα παρακάτω εισοδήματα:

- Μισθωτές υπηρεσίες (οι μισθοί των Δημοσίων και Ιδιωτικών υπαλλήλων)
- Συντάξεις (κύριες, επικουρικές, μερίσματα κ.λπ.)
- Γεωργικές επιχειρήσεις για όσους είναι κατά κύριο επάγγελμα αγρότες (ως αγροτική επιχείρηση νοείται η επιχείρηση που δραστηριοποιείται στη γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, σηροτροφία κ.ά.)
- Εμπορικές επιχειρήσεις (τα καθαρά κέρδη από ατομική επιχείρηση ή η επιχειρηματική αμοιβή από Ο.Ε. ή Ε.Ε.)
- Ατομικό επάγγελμα ή ελευθέρια επαγγέλματα
- Ενοικίαση ακινήτων (γη, κατοικίες ή επαγγελματικά ακίνητα)
- Αλλοδαπής προέλευσης (συντάξεις, συμμετοχή σε γεωργικές ή εμπορικές επιχειρήσεις του εξωτερικού)
- Τόκοι από προθεσμιακές καταθέσεις ή καταθέσεις ταμιευτηρίου

Δραστηριότητα 7: Από την εμπειρία σας, συζητήστε τις ιδιαιτερότητες που παρουσιάζουν τα παραπάνω εισοδήματα. Για παράδειγμα, καταβάλλονται σε μηνιαία βάση ή σε συγκεκριμένες περιόδους μέσα στον χρόνο; Υπάρχει ο κίνδυνος να μην καταβληθούν στον δικαιούχο ή να υπάρχουν καθυστερήσεις; Πώς μπορείτε να μετριάσετε τους παραπάνω κινδύνους ή να διαχειριστείτε την καταβολή των εισοδημάτων που δεν γίνεται σε μηνιαία βάση; Αναφέρατε παραδείγματα.

.....

.....

.....

.....

.....

2.2 Προϋπολογισμός των εισοδημάτων

Ο Προϋπολογισμός έχει την έννοια της πρόβλεψης των μελλοντικών αναγκών και ενώ συνήθως ακούμε για προϋπολογισμούς στις επιχειρήσεις ή στο κράτος, ο προϋπολογισμός είναι πλέον εξαιρετικά χρήσιμος και για τα οικονομικά του νοικοκυριού. Με τον Προϋπολογισμό των εσόδων προβλέπουμε ποια θα είναι τα εισοδήματα του νοικοκυριού για το υπόλοιπο έτος ή και για το επόμενο, με σκοπό να καταγράψουμε μέχρι ποιο ποσό μπορούμε να ξοδέψουμε. Ο Προϋπολογισμός γίνεται σε μηνιαία βάση και η παρακολούθησή του είναι σημαντική για να προγραμματίζουμε την αποπληρωμή των δαπανών.

Ένα χρήσιμο εργαλείο για την παρακολούθηση του Προϋπολογισμού των εσόδων είναι τα Υπολογιστικά Φύλλα (Excel). Ένα παράδειγμα με όλες τις περιπτώσεις εισοδημάτων σε μηνιαία βάση, δίνεται στο παρακάτω σχήμα 2.

	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ ΕΤΟΥΣ 2014									
	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ		ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ		ΜΑΡΤΙΟΣ		ΑΠΡΙΛΙΟΣ		...ΚΛΠ...	
ΕΙΔΟΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ	Ο ΣΥΖΥΓΟΣ	Η ΣΥΖΥΓΟΣ	Ο ΣΥΖΥΓΟΣ	Η ΣΥΖΥΓΟΣ	Ο ΣΥΖΥΓΟΣ	Η ΣΥΖΥΓΟΣ	Ο ΣΥΖΥΓΟΣ	Η ΣΥΖΥΓΟΣ	Ο ΣΥΖΥΓΟΣ	Η ΣΥΖΥΓΟΣ
Μισθωτές υπηρεσίες										
Συντάξεις										
Γεωργικές επιχειρήσεις										
Εμπορικές επιχειρήσεις										
Ελευθέρια επαγγέλματα										
Ενοικίαση ακινήτων										
Αλλοδαπής προέλευσης										
Τόκοι από καταθέσεις										
ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑ ΜΗΝΑ										

Σχήμα 2. Προϋπολογισμός εισοδημάτων έτους 2014 σε υπολογιστικό φύλλο (Excel)

Δραστηριότητα 8: Εργαζόμενοι ατομικά και λαμβάνοντας υπόψη την παράγραφο 2.1 και το σχήμα 2, δημιουργήστε ένα αρχείο excel διαμορφώνοντάς το ανάλογα με την πρόβλεψη των δικών σας εισοδημάτων. Θα είναι χρήσιμο να αποθηκεύσετε αυτό το αρχείο για να συνεχίσουμε πάνω σε αυτό με τον προϋπολογισμό δαπανών που θα αναλύσουμε στην ενότητα 3. Ποιες αλλαγές προτείνετε στο δικό σας πίνακα; Ποια οφέλη διαπιστώνετε; Αιτιολογήστε την απάντησή σας σε 150 λέξεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Δραστηριότητα 9: Στον παραπάνω πίνακα του σχήματος 2 που θα διαμορφώσετε μέσω της δραστηριότητας 8, δημιουργήστε μία επιπλέον στήλη στον κάθε μήνα, καταγράφοντας το συνολικό εισόδημα του συζύγου και της συζύγου ανά είδος εισοδήματος. Στη συνέχεια, σε μια νέα στήλη υπολογίστε το ποσοστό που καταλαμβάνει το εισόδημα αυτό από το συνολικό μηνιαίο εισόδημα. Αυτό θα το βρείτε εφαρμόζοντας τον τύπο $(\text{Ποσό εισοδήματος A} / \text{Συνολικό εισόδημα}) * 100$ για κάθε είδος εισοδήματος. Είναι σημαντικό να διαμορφώσετε το αντίστοιχο κελί σε μορφή «ποσοστού», ώστε να εμφανίζεται με το σύμβολο '%'. Ποια είναι τα συμπεράσματά σας από αυτή τη διαδικασία;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3 Ετήσιες Δαπάνες

Η διαχείριση των μηνιαίων εξόδων του νοικοκυριού αποτελεί ένα δύσκολο εγχείρημα, ειδικά εξαιτίας της μείωσης των εισοδημάτων αλλά και λόγω της αύξησης των υποχρεώσεων. Σύμφωνα με έρευνα της ΓΣΕΒΕΕ, το 40% περίπου των νοικοκυριών, λόγω της απομείωσης των εισοδημάτων, ανέφερε ότι έχει καθυστερημένες οφειλές, μεγαλύτερο μέρος των οποίων αφορά τις πάγιες ανάγκες του νοικοκυριού (φως, νερό, ενέργεια), τις οφειλές προς εφορία και τις δανειακές υποχρεώσεις (σχήμα 3).

Σχήμα 3. Καθυστερημένες οφειλές (έρευνα ΓΣΕΒΕΕ)

Το 81% των ερωτώμενων θεωρεί ότι οι τιμές των αγαθών που αγοράζουν (καλάθι νοικοκυράς) αυξήθηκαν την τελευταία χρονιά, μια χρονιά πολύ μεγάλης ύφεσης (συρρίκνωση 6,5% ΑΕΠ)

Με τα συγκεκριμένα στοιχεία και την κατάλληλη αναγωγή είναι προφανές ότι πάνω από 20% του πληθυσμού δεν μπορεί να καλύψει τις βασικές ανάγκες επιβίωσης αλλά και υποχρεώσεις (σε σχέσεις με τράπεζες- εφορίες, έναρξη επιτηδεύματος - Τειρεσίας). Είναι χαρακτηριστικό ότι στο σύνολο του πληθυσμού το 47% δηλώνει ότι έχει οικονομικές υποχρεώσεις προς τράπεζες.

Για τους παραπάνω λόγους, η καλύτερη δυνατή διαχείριση των δαπανών του νοικοκυριού, είναι υψίστης σημασίας.

3.1 Δαπάνη κοινής διαβίωσης

Τα κόστη κοινής διαβίωσης αποτελούν μια βασική κατηγορία δαπανών του σπιτιού των οποίων ο σωστός προγραμματισμός είναι ζωτικής σημασίας για έναν επιτυχή οικονομικό προγραμματισμό. Οι δαπάνες αυτές είναι συνήθως οι παρακάτω:

- Ενοίκιο

- Διατροφή (οι δαπάνες για διατροφή της οικογένειας που γίνεται με αγορά προϊόντων σε super markets, φούρνους, ζαχαροπλαστεία, η αγορά έτοιμου φαγητού με παραλαβή στο σπίτι κ.λπ.)
- Κοινόχρηστα (η δαπάνη για καθαρισμό των κοινών χώρων χρήσης από τους ενοίκους της πολυκατοικίας, η περιποίηση κήπων και πισίνας, η συντήρηση των κοινών χώρων, η δημιουργία αποθεματικού κεφαλαίου)
- Θέρμανση (η δαπάνη για αγορά πετρελαίου, η δαπάνη σε φυσικό αέριο)
- ΔΕΗ (η δαπάνη αυτή περιέχει το πάγιο του λογαριασμού, τη χρέωση χρήσης ηλεκτρικού ρεύματος, δημοτικά τέλη και ορισμένες φορές επιπλέον χρεώσεις ειδικών εισφορών που τελικός αποδέκτης είναι η εφορία)
- ΕΥΔΑΠ
- Σταθερή τηλεφωνία
- Κινητή τηλεφωνία
- Οικιακή βοήθος, φροντιστής/στρια ηλικιωμένων ή παιδιών
- Συντήρηση σπιτιού
- Υλικά καθαριότητας
- Ανανέωση εξοπλισμού (σκεύη, ηλεκτρικές συσκευές)
- Ασφάλιστρα κατοικίας

Στο παρακάτω σχήμα εμφανίζεται ο προϋπολογισμός των δαπανών κοινής διαβίωσης ενός νοικοκυριού.

	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ ΕΤΟΥΣ 2014				
ΚΟΣΤΟΣ ΚΟΙΝΗΣ ΔΙΑΒΙΩΣΗΣ	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	ΜΑΡΤΙΟΣ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	...ΚΛΠ...
Ενοίκιο					
Διατροφή					
Κοινόχρηστα - θέρμανση					
ΔΕΗ					
ΕΥΔΑΠ					
Σταθερή τηλεφωνία					
Κινητή τηλεφωνία					
Οικιακή βοήθος					
Συντήρηση και καθαριότητα σπιτιού					
Ανανέωση εξοπλισμού					
Ασφάλιστρα κατοικίας					
ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑ ΜΗΝΑ					

Σχήμα 4. Προϋπολογισμός των δαπανών κοινής διαβίωσης ενός νοικοκυριού.

Δραστηριότητα 10: Λαμβάνοντας υπόψη το σχήμα 4, δημιουργήστε ένα αρχείο excel διαμορφώνοντάς το ανάλογα με την πρόβλεψη των δικών σας δαπανών κοινής διαβίωσης. Θα είναι χρήσιμο να συνεχίσετε στο ίδιο αρχείο που πραγματοποιήσατε τον προϋπολογισμό εισοδημάτων. Ποιες αλλαγές προτείνετε στο δικό σας πίνακα; Θα μπορούσατε να παρακολουθήσετε το πάγιο ορισμένων λογαριασμών χωριστά από το κόστος χρήσης της κάθε υπηρεσίας. Ποια οφέλη διαπιστώνετε από μια τέτοια τακτική; Αιτιολογήστε την απάντησή σας σε 150 λέξεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Δραστηριότητα 11: Στον παραπάνω πίνακα του σχήματος 4 που θα διαμορφώσετε μέσω της δραστηριότητας 10, δημιουργήστε μία επιπλέον στήλη στον κάθε μήνα, καταγράφοντας τις δαπάνες που πραγματοποιήσατε το προηγούμενο έτος. Στη συνέχεια, σε μια νέα στήλη υπολογίστε το ποσοστό που διαφοροποιείται το πραγματοποιημένο έξοδο του προηγούμενου έτους σε σχέση με το προϋπολογισμένο ποσό του επόμενου έτους. Αυτό θα το

βρείτε εφαρμόζοντας τον τύπο $(\frac{\text{Προϋπολογισμένο ποσό δαπάνης A}-\text{Πραγματοποιηθέν ποσό δαπάνης A}}{\text{Προϋπολογισμένο ποσό δαπάνης A}} \cdot 100$ για κάθε είδος δαπάνης. Είναι σημαντικό να διαμορφώσετε το αντίστοιχο κελί σε μορφή «ποσοστού», ώστε να εμφανίζεται με το σύμβολο '%'. Ποια είναι τα συμπεράσματά σας από αυτή τη διαδικασία;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 Δαπάνη εκπαίδευσης

Το κόστος εκπαίδευσης αποτελεί ακόμα μια σημαντική ομάδα δαπανών. Όταν στην οικογένεια υπάρχουν παιδιά το κόστος αυτό επιβαρύνεται σημαντικά. Οι δαπάνες που θα μπορούσαν να προϋπολογιστούν είναι:

- Δίδακτρα σχολείων
- Φροντιστήρια-ξένες γλώσσες
- Δραστηριότητες παιδιών (χορός, εκμάθηση μουσικού οργάνου κ.λπ.)
- Εκπαιδευτικά βιβλία, γραφική ύλη
- Δίδακτρα επιμόρφωσης ενηλίκων (συμμετοχή σε σεμινάρια, συνέδρια, δια βίου μάθηση)
- Δίδακτρα μεταπτυχιακής εκπαίδευσης ενηλίκων

Στον παρακάτω πίνακα εμφανίζεται ο προϋπολογισμός των δαπανών εκπαίδευσης σε ένα υπολογιστικό φύλλο Excel. Είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι οι δαπάνες εκπαίδευσης δεν πραγματοποιούνται όλο το χρόνο αλλά συγκεκριμένους μήνες μέσα σε αυτόν. Υπάρχουν και περιπτώσεις που η καταβολή τους γίνεται σε τμηματικές δόσεις.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ ΕΤΟΥΣ 2014					
ΚΟΣΤΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	ΜΑΡΤΙΟΣ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	...ΚΛΠ...
Δίδακτρα σχολείων					
Φροντιστήρια - ξένες γλώσσες					
Δραστηριότητες παιδιών					
Εκπαιδευτικό υλικό: βιβλία - γραφική ύλη					
Δίδακτρα επιμορφώσεων ενηλίκων					
Δίδακτρα μεταπτυχιακής εκπαίδευσης ενηλίκων					
ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑ ΜΗΝΑ					

Σχήμα 5. Προϋπολογισμός των δαπανών εκπαίδευσης ενός νοικοκυριού.

Δραστηριότητα 12: Λαμβάνοντας υπόψη το σχήμα 5, δημιουργήστε ένα αρχείο excel διαμορφώνοντάς το ανάλογα με την πρόβλεψη των δικών σας δαπανών εκπαίδευσης. Θα είναι χρήσιμο να συνεχίσετε στο ίδιο αρχείο που πραγματοποιήσατε τον προϋπολογισμό εισοδημάτων. Ποιες αλλαγές προτείνετε στο δικό σας πίνακα; Θα μπορούσατε να παρακολουθήσετε τον προϋπολογισμό με δύο τρόπους. Είτε ανάλογα με τον μήνα που πραγματοποιούνται οι πληρωμές (ταμειακός προϋπολογισμός) είτε διαιρώντας το σύνολο του κόστους διδασκτρων με το 12 που είναι οι μήνες του έτους. Στη δεύτερη περίπτωση τοποθετήστε το ισόποσο της κάθε δαπάνης σε κάθε μήνα. Ποια οφέλη και ποια προβλήματα διαπιστώνετε για κάθε ένα από τους παραπάνω προτεινόμενους τρόπους; Αιτιολογήστε την απάντησή σας σε 150 λέξεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Δραστηριότητα 13: Στον παραπάνω πίνακα του σχήματος 5 που θα διαμορφώσετε μέσω της δραστηριότητας 12, δημιουργήστε μία επιπλέον στήλη στον κάθε μήνα, καταγράφοντας τις δαπάνες που πραγματοποιήσατε το προηγούμενο έτος. Οι δαπάνες αυτές θα πρέπει να έχουν κατανεμηθεί ισόποσα σε κάθε μήνα διαιρώντας το σύνολο της δαπάνης με το 12. Στη συνέχεια, σε μια νέα στήλη υπολογίστε το ποσοστό που διαφοροποιείται το πραγματοποιημένο έξοδο του προηγούμενου έτους σε σχέση με το προϋπολογισμένο ποσό του επόμενου έτους. Αυτό θα το βρείτε εφαρμόζοντας τον τύπο $(\text{Προϋπολογισμένο ποσό δαπάνης A} - \text{Πραγματοποιηθέν ποσό δαπάνης A}) / \text{Προϋπολογισμένο ποσό δαπάνης A} * 100$ για

κάθε είδος δαπάνης. Είναι σημαντικό να διαμορφώσετε το αντίστοιχο κελί σε μορφή «ποσοστού», ώστε να εμφανίζεται με το σύμβολο '%'. Ποια είναι τα συμπεράσματά σας από αυτή τη διαδικασία;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.3 Δαπάνη υγείας

Το κόστος υγείας αποτελεί στις μέρες μας ένα από τα βασικά κόστη καθώς πολλές παροχές που καλύπτονταν από τα ασφαλιστικά ταμεία έχουν διακοπεί. Σε περίπτωση που στον οικογενειακό προγραμματισμό έχει προβλεφθεί κάποια ιδιωτική ασφάλεια υγείας, δαπάνη που θα αναλύσουμε σε επόμενη ενότητα, τα κόστη που πρέπει να καλύψει ο οικογενειακός προϋπολογισμός ενδεχομένως να καλύπτονται από αυτή. Σε κάθε άλλη περίπτωση οι δαπάνες που πρέπει να προϋπολογιστούν είναι:

- Ιατρική παρακολούθηση (κόστος επίσκεψης σε ιατρούς)
- Νοσήλια - εξετάσεις
- Φάρμακα (το ποσό που δεν καλύπτει το ταμείο ασφάλισης)
- Ασφαλιστικές εισφορές υγείας
- Προσωπική βοήθός

Στο παρακάτω σχήμα εμφανίζεται ο πίνακας προϋπολογισμού των δαπανών υγείας ανά μήνα, σε υπολογιστικό φύλλο Excel.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ ΕΤΟΥΣ 2014					
ΚΟΣΤΟΣ ΥΓΕΙΑΣ	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	ΜΑΡΤΙΟΣ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	...ΚΛΠ...
Ιατρική παρακολούθηση					
Νοσήλια - εξετάσεις					
Φάρμακα					
Ασφαλιστικές εισφορές υγείας					
Προσωπική βοήθος					
ΣΥΝΟΛΟ ΔΑΠΑΝΗΣ					

Σχήμα 6. Προϋπολογισμός των δαπανών υγείας ενός νοικοκυριού.

Δραστηριότητα 13: Λαμβάνοντας υπόψη το σχήμα 6, δημιουργήστε ένα αρχείο excel διαμορφώνοντάς το ανάλογα με την πρόβλεψη των δικών σας δαπανών υγείας. Θα είναι χρήσιμο να συνεχίσετε στο ίδιο αρχείο που πραγματοποιήσατε τον προϋπολογισμό εισοδημάτων. Ποιες αλλαγές προτείνετε στο δικό σας πίνακα; Θα μπορούσατε να παρακολουθήσετε τον προϋπολογισμό με δύο τρόπους. Είτε ανάλογα με τον μήνα που πραγματοποιούνται οι πληρωμές (ταμειακός προϋπολογισμός) είτε διαιρώντας το σύνολο του κόστους υγείας με το 12 που είναι οι μήνες του έτους. Στη δεύτερη περίπτωση τοποθετήστε το ισόποσο της κάθε δαπάνης σε κάθε μήνα. Ποια οφέλη και ποια προβλήματα διαπιστώνετε για κάθε ένα από τους παραπάνω προτεινόμενους τρόπους; Αιτιολογήστε την απάντησή σας σε 150 λέξεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Δραστηριότητα 14: Στον παραπάνω πίνακα του σχήματος 6 που θα διαμορφώσετε μέσω της δραστηριότητας 13, δημιουργήστε μία επιπλέον στήλη στον κάθε μήνα, καταγράφοντας τις δαπάνες που πραγματοποιήσατε το προηγούμενο έτος. Οι δαπάνες αυτές θα πρέπει να έχουν καταμετρηθεί ισόποσα σε κάθε μήνα διαιρώντας το σύνολο της δαπάνης με το 12. Στη συνέχεια, σε μια νέα στήλη υπολογίστε το ποσοστό που διαφοροποιείται το πραγματοποιημένο έξοδο του προηγούμενου έτους σε σχέση με το προϋπολογισμένο ποσό του επόμενου έτους. Αυτό θα το βρείτε εφαρμόζοντας τον τύπο $(\text{Προϋπολογισμένο ποσό δαπάνης A} - \text{Πραγματοποιηθέν ποσό δαπάνης A}) / \text{Προϋπολογισμένο ποσό δαπάνης A} * 100$ για κάθε είδος δαπάνης. Είναι σημαντικό να διαμορφώσετε το αντίστοιχο κελί σε μορφή

«ποσοστού», ώστε να εμφανίζεται με το σύμβολο '%'. Ποια είναι τα συμπεράσματά σας από αυτή τη διαδικασία;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.4 Δαπάνη μεταφοράς

Κάθε νοικοκυριό έχει την επιλογή για την μετακίνηση των μελών του ανάλογα με τις ανάγκες τους. Καταρχάς, υπάρχει η επιλογή των δημόσιων ή δημοτικών μέσων μεταφοράς τα οποία απαιτούν την επικύρωση αντιτίμου μέσω εισιτηρίου. Το εισιτήριο διατίθεται σε μονομερή χρήση ή σε μηνιαία και ετήσια χρήση. Για τις τιμές του εισιτηρίου προσφέρεται επίσης επιμέρους έκπτωση της αρχικής τιμής του σε κατηγορίες όπως φοιτητές, συνταξιούχους, ανέργους και άπορους. Η ακόλουθη επιλογή είναι η χρήση ταξί ή η ιδιοκτησία οχήματος. Οι δαπάνες που θα πρέπει να προϋπολογιστούν είναι οι ακόλουθες:

- Συγκοινωνίες (ημερήσιο εισιτήριο, μηνιαία ή ετήσια κάρτα διαδρομών για τα μέσα μαζικής μεταφοράς)
- Κόστος ταξί
- Καύσιμα αυτοκινήτου (υπολογισμός μηνιαίων χιλιομέτρων X μέση ποσότητα κατανάλωσης σε λίτρα ανά χιλιόμετρο X μέση τιμή καυσίμου ανά λίτρο)
- Συνεργεία - αναλώσιμα αυτοκινήτου
- Ασφάλιστρα αυτοκινήτου
- Οδική βοήθεια
- Τέλη κυκλοφορίας
- Διόδια (τιμή διοδίου X μηνιαία διέλευση, ειδικό μηνιαίο τιμολόγιο μέσω e-pass)
- Πρόβλεψη επισκευής λόγω ατυχήματος

Στη συνέχεια παρουσιάζεται ο πίνακας προϋπολογισμού της δαπάνης μεταφορών σε υπολογιστικό φύλλο Excel.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ ΕΤΟΥΣ 2014					
ΚΟΣΤΟΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	ΜΑΡΤΙΟΣ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	...ΚΛΠ...
Συγκοινωνίες					
Κόστος ταξί					
Καύσιμα αυτοκινήτου					
Συnergieia - αναλώσιμα αυτοκινήτου					
Ασφάλιστρα αυτοκινήτου					
Οδική βοήθεια					
Τέλη κυκλοφορίας					
Διόδια					
Πρόβλεψη επισκευής λόγω ατυχήματος					
ΣΥΝΟΛΟ ΚΟΣΤΟΥΣ					

Σχήμα 7. Προϋπολογισμός των δαπανών μεταφοράς ενός νοικοκυριού.

Δραστηριότητα 15: Λαμβάνοντας υπόψη το σχήμα 7, δημιουργήστε ένα αρχείο excel διαμορφώνοντάς το ανάλογα με την πρόβλεψη των δικών σας δαπανών μεταφοράς. Θα είναι χρήσιμο να συνεχίσετε στο ίδιο αρχείο που πραγματοποιήσατε τον προϋπολογισμό εισοδημάτων. Ποιες αλλαγές προτείνετε στο δικό σας πίνακα; Θα μπορούσατε να παρακολουθήσετε τον προϋπολογισμό με δύο τρόπους. Είτε ανάλογα με τον μήνα που πραγματοποιούνται οι πληρωμές (ταμειακός προϋπολογισμός) είτε διαιρώντας το σύνολο του κόστους μεταφορών με το 12 που είναι οι μήνες του έτους. Στη δεύτερη περίπτωση τοποθετήστε το ισόποσο της κάθε δαπάνης σε κάθε μήνα. Ποια οφέλη και ποια προβλήματα διαπιστώνετε για κάθε ένα από τους παραπάνω προτεινόμενους τρόπους; Αιτιολογήστε την απάντησή σας σε 150 λέξεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Δραστηριότητα 16: Στον παραπάνω πίνακα του σχήματος 7 που θα διαμορφώσετε μέσω της δραστηριότητας 15, δημιουργήστε μία επιπλέον στήλη στον κάθε μήνα, καταγράφοντας τις δαπάνες που πραγματοποιήσατε το προηγούμενο έτος. Οι δαπάνες αυτές θα πρέπει να έχουν

κατανεμηθεί ισόποσα σε κάθε μήνα διαιρώντας το σύνολο της δαπάνης με το 12. Στη συνέχεια, σε μια νέα στήλη υπολογίστε το ποσοστό που διαφοροποιείται το πραγματοποιημένο έξοδο του προηγούμενου έτους σε σχέση με το προϋπολογισμένο ποσό του επόμενου έτους. Αυτό θα το βρείτε εφαρμόζοντας τον τύπο $(\text{Προϋπολογισμένο ποσό δαπάνης A} - \text{Πραγματοποιηθέν ποσό δαπάνης A}) / \text{Προϋπολογισμένο ποσό δαπάνης A} * 100$ για κάθε είδος δαπάνης. Είναι σημαντικό να διαμορφώσετε το αντίστοιχο κελί σε μορφή «ποσοστού», ώστε να εμφανίζεται με το σύμβολο '%'. Ποια είναι τα συμπεράσματά σας από αυτή τη διαδικασία; Στη συνέχεια, σε μια νέα στήλη υπολογίστε το ποσοστό που καταλαμβάνει η προϋπολογισμένη δαπάνη ανά είδος από τη συνολική μηνιαία δαπάνη. Αυτό θα το βρείτε εφαρμόζοντας τον τύπο $(\text{Ποσό δαπάνης A} / \text{Συνολική δαπάνη}) * 100$ για κάθε είδος δαπάνης.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.5 Προσωπικές Δαπάνες

Οι προσωπικές δαπάνες των μελών της οικογένειας αποτελούν ακόμα μια κατηγορία δαπανών, η οποία περιλαμβάνει την ικανοποίηση αναγκών για:

- Ένδυση - υπόδηση - καλλυντικά
- Υπηρεσίες φροντίδας (κομμωτήριο κ.λπ.)
- Άθληση
- Συνδρομές (σε περιοδικά, εφημερίδες)
- Διασκέδαση
- Διακοπές - ταξίδια
- Κοινωνικές υποχρεώσεις (δώρα)
- Προσωπικές ασχολίες και ενδιαφέροντα

Δραστηριότητα 18: Στον παραπάνω πίνακα του σχήματος 8 που θα διαμορφώσετε μέσω της δραστηριότητας 17, δημιουργήστε μία επιπλέον στήλη στον κάθε μήνα, καταγράφοντας τις δαπάνες που πραγματοποιήσατε το προηγούμενο έτος. Οι δαπάνες αυτές θα πρέπει να έχουν καταμετρηθεί ισόποσα σε κάθε μήνα διαιρώντας το σύνολο της δαπάνης με το 12. Στη συνέχεια, σε μια νέα στήλη υπολογίστε το ποσοστό που διαφοροποιείται το πραγματοποιημένο έξοδο του προηγούμενου έτους σε σχέση με το προϋπολογισμένο ποσό του επόμενου έτους. Αυτό θα το βρείτε εφαρμόζοντας τον τύπο $(\text{Προϋπολογισμένο ποσό δαπάνης A} - \text{Πραγματοποιηθέν ποσό δαπάνης A}) / \text{Προϋπολογισμένο ποσό δαπάνης A} * 100$ για κάθε είδος δαπάνης. Είναι σημαντικό να διαμορφώσετε το αντίστοιχο κελί σε μορφή «ποσοστού», ώστε να εμφανίζεται με το σύμβολο '%'. Ποια είναι τα συμπεράσματά σας από αυτή τη διαδικασία; Στη συνέχεια, σε μια νέα στήλη υπολογίστε το ποσοστό που καταλαμβάνει η προϋπολογισμένη δαπάνη ανά είδος από τη συνολική μηνιαία δαπάνη. Αυτό θα το βρείτε εφαρμόζοντας τον τύπο $(\text{Ποσό δαπάνης A} / \text{Συνολική δαπάνη}) * 100$ για κάθε είδος δαπάνης. Συζητήστε τις παρατηρήσεις σας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.6 Συνολικός Μηνιαίος Λειτουργικός Προϋπολογισμός

Δραστηριότητα 19: Λαμβάνοντας υπόψη τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν στις ενότητες 2 και 3, καθώς και την ενότητα 1.5.1 για τον Λειτουργικό Προϋπολογισμό, καλείστε να φτιάξετε σε ένα υπολογιστικό φύλλο Excel τον λειτουργικό προϋπολογισμό του νοικοκυριού σας ανά μήνα. Τι παρατηρείτε; Ακολουθήστε τον πίνακα του σχήματος 9 που ακολουθεί ως υπόδειγμα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ				
	ΕΤΟΥΣ 2014				
	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	ΜΑΡΤΙΟΣ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	...ΚΛΠ...
Σύνολο Εισοδημάτων					
μείον Σύνολο Δαπανών Διαβίωσης					
μείον Σύνολο Δαπανών Εκπαίδευσης					
μείον Σύνολο Δαπανών Υγείας					
μείον Σύνολο Δαπανών Μεταφοράς					
μείον Σύνολο Προσωπικών Δαπανών					
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ					

Σχήμα 9. Λειτουργικός Προϋπολογισμός Δαπανών Νοικοκυριού

3.7 Συνολικός Μηνιαίος Ταμειακός Προϋπολογισμός

Δραστηριότητα 20: Λαμβάνοντας υπόψη τις δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν στις ενότητες 2 και 3, καθώς και την ενότητα 1.5.2 για τον Ταμειακό Προϋπολογισμό, καλείστε να φτιάξετε σε ένα υπολογιστικό φύλλο Excel τον ταμειακό προϋπολογισμό του νοικοκυριού σας ανά μήνα. Τι παρατηρείτε; Ακολουθήστε τον πίνακα του σχήματος 10 που ακολουθεί ως υπόδειγμα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

	ΤΑΜΕΙΑΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΔΑΠΑΝΩΝ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΟΥ ΕΤΟΥΣ 2014				
	ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	ΜΑΡΤΙΟΣ	ΑΠΡΙΛΙΟΣ	...ΚΛΠ...
Σύνολο Εισοδημάτων					
μείον Σύνολο Δαπανών Διαβίωσης					
μείον Σύνολο Δαπανών Εκπαίδευσης					
μείον Σύνολο Δαπανών Υγείας					
μείον Σύνολο Δαπανών Μεταφοράς					
μείον Σύνολο Προσωπικών Δαπανών					
Α Π Ο Τ Ε Λ Ε Σ Μ Α					

Σχήμα 10. Ταμειακός Προϋπολογισμός Δαπανών Νοικοκυριού

Κατά τη δημιουργία του Ταμειακού Προϋπολογισμού είναι σημαντικό να γίνει προσπάθεια να καταγραφούν με την περισσότερη δυνατή ακρίβεια τα χρήματα που θα μπαίνουν και θα βγαίνουν σε μηνιαία βάση από το νοικοκυριό. Έτσι μπορούν να βρεθούν μήνες που το τελικό αποτέλεσμα να είναι αρνητικό, δηλαδή να μην φτάνουν τα εισοδήματα για την κάλυψη των δαπανών. Σε αυτή την περίπτωση, η οικογένεια θα πρέπει να καταφύγει σε κάποια χρηματοδοτική λύση, που είναι και το θέμα της επόμενης ενότητας αυτού του εγχειριδίου.

4 Χρηματοδοτικές λύσεις για νοικοκυριά

Οι χρηματοδοτικές λύσεις για τα νοικοκυριά είναι ουσιαστικά τρόποι με τους οποίους ο οικογενειακός προγραμματισμός μπορεί να επωφεληθεί με ποικίλους τρόπους. Η συμπλήρωση των εισοδημάτων από έτοιμο κεφάλαιο, ο τραπεζικός δανεισμός, η αποταμίευση και οι επενδύσεις είναι μερικοί από τους τρόπους που ο οικογενειακός προϋπολογισμός μπορεί να ολοκληρωθεί με επιτυχία.

4.1 Τραπεζικές συναλλαγές

Οι τραπεζικοί λογαριασμοί αποτελούν τα πιο χρήσιμα μέσα για τη διεκπεραίωση καθημερινών συναλλαγών του συναλλασσόμενου. Μέσω των διαφορετικών ειδών λογαριασμών εξυπηρετούνται απλές ανάγκες όπως η διαφύλαξη των χρηματικών διαθεσίμων και η πληρωμή λογαριασμών, μέχρι πιο σύνθετες όπως η πραγματοποίηση εμβασμάτων, η χρήση υπερανάληψης, η έκδοση μπλοκ επιταγών για φυσικά πρόσωπα κ.λπ. Σε κάθε περίπτωση, η πραγματοποίηση ακόμα και των πιο απλών συναλλαγών όπως για παράδειγμα με το Δημόσιο (Εφορία, πληρωμή τελών, λογαριασμών κλπ.) προϋποθέτουν τη συνεργασία με μια ή περισσότερες τράπεζες καθώς έτσι διασφαλίζεται η νομιμότητα των συναλλαγών.

Δραστηριότητα 21: Από τη μέχρι σήμερα εμπειρία σας, συζητήστε σε ομάδες και καταγράψτε σε ένα κείμενο 150 λέξεων ποιες είναι οι πιο συνηθισμένες συναλλαγές σας σε μια τράπεζα και ποιες από αυτές προϋποθέτουν την ύπαρξη τραπεζικού λογαριασμού. Ποια οφέλη και ποια μειονεκτήματα εντοπίζετε σε αυτή τη διαδικασία; Αναφέρατε παραδείγματα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.1.1 Λογαριασμοί καταθέσεων

Οι λογαριασμοί καταθέσεων ταμειυτηρίου αποτελούν παραδοσιακή μορφή αποταμιευτικού καταθετικού λογαριασμού με βασικό χαρακτηριστικό τη δυνατότητα καταθέσεων και αναλήψεων οποιαδήποτε στιγμή και σε πρώτη ζήτηση εκ μέρους του δικαιούχου ή δικαιούχων. Δεν παρέχεται η δυνατότητα υπερανάληψης και καρτέ επιταγών στους λογαριασμούς ταμειυτηρίου. Οι τράπεζες μπορούν να διαμορφώνουν ποικίλα προϊόντα

ταμειυτηριακής μορφής με διάφορες προϊοντικές ονομασίες και να τα πλαισιώνουν με σειρά παροχών ή διευκολύνσεων (π.χ. ασφαλιστικές καλύψεις, πάγιες εντολές εξόφλησης υποχρεώσεων κ.λπ.). Με τον λογαριασμό καταθέσεων ο οικογενειακός προϋπολογισμός μπορεί να υποστηριχθεί με έτοιμα κεφάλαια που έχουν προκύψει από αποταμίευση προηγούμενων ετών.

4.1.2 Τρεχούμενος λογαριασμός

Οι τρεχούμενοι λογαριασμοί καταθέσεων μοιάζουν με τους λογαριασμούς ταμειυτηρίου με τη διαφορά ότι παρέχουν επιπλέον τις δυνατότητες της υπερανάληψης και του καρνέ επιταγών. Έχουν κατεξοχήν διαχειριστικό χαρακτήρα (για συγκέντρωση εσόδων, διενέργεια πληρωμών κ.λπ.) και μπορούν να πλαισιωθούν με διάφορες συναλλακτικές διευκολύνσεις (πάγιες εντολές, internet-mobile banking κ.λπ.). Απευθύνονται σε μισθοδοτούμενους και ελεύθερους επαγγελματίες ή ατομικές επιχειρήσεις.

Δραστηριότητα 22 : Πώς θα μπορούσε ένας τρεχούμενος λογαριασμός να λειτουργήσει προς όφελος του οικογενειακού προγραμματισμού; Συζητήστε σε ομάδες και αναφέρατε παραδείγματα από την καθημερινή σας εμπειρία. Η απάντησή σας να μην ξεπερνάει τις 150 λέξεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.1.3 Προθεσμιακή κατάθεση

Οι τραπεζικοί οργανισμοί προσφέρουν μια σειρά από προθεσμιακές καταθέσεις που εξασφαλίζουν υψηλές αποδόσεις στα χρήματα που έχουν αποταμιευτεί. Η συνηθέστερη διάρκειά τους είναι 1 μήνας, 3 μήνες, 6 μήνες και 1 χρόνος σε ευρώ ή σε ξένο νόμισμα.

Τα βασικότερα χαρακτηριστικά και πλεονεκτήματα μιας προθεσμιακής κατάθεσης είναι:

- Αποδοτική διαχείριση των ρευστών διαθεσίμων,
- Δυνατότητα τοποθέτησης κεφαλαίων σε ευρώ και τα κυριότερα ξένα νομίσματα,

- Επιλογή διάρκειας προθεσμιακής κατάθεσης,
- Δυνατότητα προεξόφλησης εάν ο δικαιούχος χρειαστεί νωρίτερα το κεφάλαιο που έχει τοποθετήσει στην προθεσμιακή κατάθεση, σύμφωνα με τη ισχύουσα πολιτική της Τράπεζας.

Η επιλογή της κατάλληλης προθεσμιακής κατάθεσης εξαρτάται από πολλούς παράγοντες όπως το υψηλό επιτόκιο, η χρονική περίοδος δέσμευσης του κεφαλαίου καθώς και οι όροι χρήσης του λογαριασμού. Ο υπολογισμός του τόκου πολλές φορές γίνεται λανθασμένα από τον δικαιούχο και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το επιτόκιο το οποίο ονομάζεται «ετήσιο επιτόκιο» αφορά χρονική διάρκεια ενός έτους ανεξάρτητα από τη διάρκεια της προθεσμιακής.

Για παράδειγμα για τη δέσμευση 10.000 € σε προθεσμιακή κατάθεση για χρονικό διάστημα 3 μηνών η τράπεζα μας ενημερώνει ότι το επιτόκιο είναι 3%. Ο τόκος θα υπολογιστεί ως εξής:

Τόκος (Interest) = Κεφάλαιο (Capital) * Επιτόκιο (Interest Rate) / Χρόνος (Time)=

$$=10.000*0,03*3/12=75 \text{ €}$$

Δραστηριότητα 23: Με βάση τον παραπάνω τύπο, υπολογίστε τον τόκο της προθεσμιακής κατάθεσης για κεφάλαιο 5.000 € και για επιτόκιο 4%, αν η χρονική διάρκεια της προθεσμιακής είναι:

α. 6 μήνες,

β. 9 μήνες,

γ. 1 έτος

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Σε περίπτωση που ο τόκος που προκύπτει στο τέλος της προθεσμιακής κατάθεσης προστίθεται στο αρχικό κεφάλαιο (κεφαλαιοποιείται) και τοκίζεται ξανά για την επόμενη περίοδο, τότε ο τύπος που χρησιμοποιείται είναι αυτός του Ανατοκισμού.

$$\text{Τόκος (Interest)} = \text{Κεφάλαιο (Capital)} * (1 + \text{Επιτόκιο (Interest Rate)})^t$$

ή πιο ξεκάθαρα $I = C * (1 + i)^t$

Δραστηριότητα 24: Με βάση τον παραπάνω τύπο, υπολογίσετε τον τόκο της ετήσιας προθεσμιακής κατάθεσης για κεφάλαιο 10.000 € και για επιτόκιο 3%, αν χρησιμοποιηθεί ο ανατοκισμός για 3 χρόνια.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.1.4 Πιστωτικές κάρτες

Οι πιστωτικές κάρτες είναι ουσιαστικά προϊόντα που παρέχουν ευκολία στις συναλλαγές του κατόχου τους. Με τις πιστωτικές κάρτες τύπου VISA ή MASTERCARD μπορούν να γίνουν συναλλαγές για αγορές με πίστωση ολόκληρου του ποσού της αγοράς ή με δόσεις. Επίσης, μπορεί να γίνει και ανάληψη μετρητών από σημεία που υπάρχουν ATM's με το σήμα VISA μέχρι του ποσού της πίστωσης της κάρτας. Η τράπεζα που εκδίδει την πιστωτική κάρτα αποστέλλει στον κάτοχο της μηνιαίους λογαριασμούς. Σε περίπτωση που η πιστωτική κάρτα ανήκει σε φυσικό πρόσωπο μπορεί να πραγματοποιείται μια ελάχιστη καταβολή του χρέους. Το υπόλοιπο ποσό που απομένει στην κάρτα απλήρωτο τοκίζεται με το ισχύον επιτόκιο. Η ελάχιστη καταβολή και το υπόλοιπο μπορεί να εξοφλείται αυτόματα μέσω πάγιας εντολής από τον λογαριασμό του δικαιούχου.

Κάθε πιστωτική κάρτα έχει ένα πιστωτικό όριο που καθορίζεται από την πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη. Υπάρχει ετήσια συνδρομή που επιβαρύνεται ο πελάτης και επιτόκιο αγορών και ανάληψης μετρητών το οποίο καθορίζει η κάθε τράπεζα με μια επιπρόσθετη χρέωση εισφοράς 0,60% του νόμου 128/75.

Οι πιστωτικές κάρτες διαθέτουν πλέον τεχνολογία Chip & PIN για πιο ασφαλείς συναλλαγές. Σε περίπτωση υποκλοπής των στοιχείων της κάρτας και πραγματοποίησης συναλλαγών χωρίς τη γνώση του πελάτη, ο πελάτης κάνοντας δήλωση μη αναγνώρισης των συναλλαγών η τράπεζα μπορεί να αποζημιώσει τον πελάτη μετά από διερεύνηση της συγκεκριμένης συναλλαγής.

Δραστηριότητα 23: Συζητήστε σε ομάδες ή καταγράψτε ατομικά τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα χρήσης πιστωτικών καρτών. Σε ποιες περιπτώσεις θεωρείτε ότι είναι πιο χρήσιμες; Αναπτύξτε την απάντησή σας σε 250 λέξεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.1.5 Προπληρωμένες κάρτες

Οι προπληρωμένες κάρτες εκδίδονται άμεσα και μπορεί να είναι επαναφορτιζόμενες ή μη, με πλαστικό σώμα ή άυλες. Οι προπληρωμένες κάρτες είναι ειδικά σχεδιασμένες για την εξυπηρέτηση των αναγκών όποιου θέλει να κάνει ασφαλείς συναλλαγές μέσω διαδικτύου ή να δώσει ένα χρηματικό ποσό ως δώρο σε τρίτο πρόσωπο.

Τέτοιες συναλλαγές είναι:

- Online αγορές προϊόντων & υπηρεσιών από ηλεκτρονικά καταστήματα (e-shop) (π.χ. προμήθειες αναλώσιμων, αγορές αεροπορικών εισιτηρίων, πληρωμές συνδρομών, πληρωμές συμμετοχών σε συνέδρια κ.λπ.)
- Πληρωμές υπηρεσιών ή λογαριασμών μέσω Internet
- Τηλεφωνικές παραγγελίες από καταλόγους

Η προπληρωμένη κάρτα δεν είναι πιστωτική κάρτα και δε συνδέεται με τραπεζικούς λογαριασμούς. Οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται με αυτή εξοφλούνται άμεσα από το διαθέσιμο υπόλοιπο της κάρτας. Εάν το διαθέσιμο υπόλοιπο δεν επαρκεί, η συναλλαγή δεν

εκτελείται. Η προπληρωμένη κάρτα δεν έχει συνδρομή. Καθορίζεται ημερήσιο όριο συναλλαγών.

Δραστηριότητα 24: Συζητήστε σε ομάδες ή καταγράψτε ατομικά τις ομοιότητες και τις διαφορές της χρεωστικής με την προπληρωμένη κάρτα. Σε ποιες περιπτώσεις θεωρείτε ότι είναι πιο χρήσιμη η μία από την άλλη; Ποια τα οφέλη για τον οικογενειακό προγραμματισμό από τη χρήση προπληρωμένης κάρτας; Αναπτύξτε την απάντησή σας σε 250 λέξεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.1.6 Ηλεκτρονική Τραπεζική για φυσικά πρόσωπα

Ο πλέον σύγχρονος τρόπος διαχείρισης του χαρτοφυλακίου και των διαθεσίμων ενός νοικοκυριού είναι μέσω του διαδικτύου και των κινητών τηλεφώνων. Οι μεγαλύτερες τράπεζες έχουν επενδύσει στο να παρέχουν στους πελάτες τους ασφαλείς υπηρεσίες web-banking και mobile-banking. Μέσω αυτών των υπηρεσιών οι πελάτες γλιτώνουν χρόνο με την άμεση πραγματοποίηση σχεδόν όλων των συναλλαγών που θα μπορούσαν να πραγματοποιήσουν και σε ένα κατάστημα. Επίσης η χρέωση πολλών συναλλαγών που πραγματοποιούνται σε ένα κατάστημα μπορεί να είναι δωρεάν ή σημαντικά χαμηλότερη όταν αυτές πραγματοποιούνται μέσω web-banking.

Οι εργασίες που μπορεί να πραγματοποιηθούν μέσω web-banking είναι:

A) Διαχείριση χαρτοφυλακίου-χρηματικών διαθεσίμων

- Διαχείριση χρηματικών διαθεσίμων
- Αναλυτικά στοιχεία για κάθε λογαριασμό
- Επενδυτικό χαρτοφυλάκιο
- Κάρτες

- Δάνεια

Β) Πληρωμές

- Λειτουργικά έξοδα
- Λογαριασμοί ΔΕΚΟ
- Οφειλές σε ασφαλιστικά ταμεία, ιδιωτικούς ασφαλιστικούς φορείς και το Δημόσιο
- Αποστολή εμβασμάτων στην Ελλάδα
- Αποστολή εμβασμάτων στο εξωτερικό
- Δάνεια και κάρτες
- Προπληρωμένες Κάρτες

Δραστηριότητα 25: Ποια είναι τα πλεονεκτήματα της διαχείρισης χαρτοφυλακίου μέσω web-banking; Ποιες από τις παραπάνω λειτουργίες θα χρησιμοποιούσατε πιο συχνά στο νοικοκυριό σας και με ποιο τρόπο θα βοηθούσε στην εξοικονόμηση χρημάτων; Αναλύστε την απάντησή σας σε 250 λέξεις.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Δραστηριότητα 26: Ποια είναι τα πλεονεκτήματα πληρωμής λογαριασμών μέσω web-banking; Ποιες από τις παραπάνω λειτουργίες θα χρησιμοποιούσατε στο νοικοκυριό σας και με ποιο τρόπο θα βοηθούσε στη μείωση των εξόδων σας; Αναλύστε την απάντησή σας σε 250 λέξεις.

.....

.....

.....

4.1.7 Ασφάλεια συναλλαγών

Η διαχείριση των λογαριασμών και οι πληρωμές μέσω web-banking είναι αναμφισβήτητα χρήσιμη διαδικασία.

Πρόσβαση στην υπηρεσία web-banking έχουν μόνο εξουσιοδοτημένοι χρήστες. Κάθε χρήστης αποκτά πρόσβαση στην υπηρεσία εισάγοντας τους δύο κωδικούς αναγνώρισης πελάτη, διαφορετικούς για κάθε χρήστη, που γνωρίζει μόνο αυτός:

Τον Κωδικό Εισόδου κάθε χρήστη (User ID)

Τον Προσωπικό Κωδικό Ασφαλείας κάθε χρήστη (PIN)

Το σύστημα ενθαρρύνει το χρήστη να αλλάζει τον κωδικό πρόσβασης τακτικά, ώστε να διασφαλίζεται η πιθανότητα γνωστοποίησής του σε άλλον χρήστη κατά λάθος. Εάν ο κωδικός εισαχθεί 3 φορές λάθος στην εισαγωγή του Προσωπικού Κωδικού Ασφαλείας σας (PIN), το σύστημα κλειδώνει τους κωδικούς και απαγορεύει την πρόσβαση στην υπηρεσία web-banking.

Για ορισμένες συναλλαγές ή κινήσεις το σύστημα απαιτεί την επαλήθευση της ταυτότητας του χρήστη με δύο παράγοντες (two-factor authentication). Ο δεύτερος παράγοντας είναι ο κωδικός extraPIN, που παράγει η συσκευή extraPIN generator ή που λαμβάνεται με SMS στο κινητό. Ο κωδικός extraPIN είναι ένα one-time password, που ο χρήστης πρέπει να εισαγάγει, ώστε να ολοκληρωθεί η συναλλαγή.

Επιπλέον, τα συστήματα Firewall και η προστασία προσωπικών δεδομένων που παρέχουν οι τράπεζες, διασφαλίζουν ακόμα περισσότερο τις συναλλαγές.

4.2 Ασφάλιση

Η ασφάλιση αποτελεί μια από τις σημαντικότερες πράξεις για την πρόβλεψη καταστάσεων που θα μπορούσαν να συντελέσουν σε έναν ελλειμματικό οικογενειακό προϋπολογισμό. Η ασφάλιση παρέχεται από Ασφαλιστικές εταιρείες ή από Τραπεζικά Ιδρύματα που συνεργάζονται με Ασφαλιστικές εταιρείες και αφορούν σε πλήθος προϊόντων, όπως στην ασφάλιση οχήματος, υγείας, σπιτιού, αποταμίευσης.

Η ασφάλιση οχήματος είναι υποχρεωτική από το νόμο και καλύπτει από βασικές καλύψεις μέχρι πολύ περισσότερα, ανάλογα το πακέτο ασφάλισης. Η τιμή της ασφάλισης διαφέρει ανάλογα με το όχημα και ανάλογα με τις παροχές της. Η ανανέωση των συμβολαίων γίνεται κάθε τρίμηνο, εξάμηνο ή έτος. Η εξόφληση μπορεί να γίνει εξολοκλήρου ή με άτοκες δόσεις σε πιστωτική κάρτα. Ανάλογα με τον τρόπο πληρωμής πρέπει να γίνει και η διαχείριση του ταμειακού προϋπολογισμού.

Η ασφάλεια κατοικίας είναι υποχρεωτική σε περίπτωση που η κατοικία είναι υποθηκευμένη λόγω στεγαστικού δανείου από την τράπεζα. Η βασική ασφάλιση είναι η ασφάλιση πυρός. Ανάλογα με το ασφαλιστικό προϊόν παρέχονται περισσότερες καλύψεις .

Η ασφάλεια υγείας μπορεί να παρέχει νοσοκομειακή φροντίδα, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, επιδόματα σε μετρητά και πλήθος παροχών ανάλογα με το προϊόν.

Η ασφάλεια ζωής εξασφαλίζει την καταβολή ασφαλισμένου κεφαλαίου στους ανθρώπους που έχει ορίσει ο ασφαλιζόμενος που έχασε τη ζωή του.

Τα συνταξιοδοτικά προγράμματα αποτελούν ασφαλιστικά πακέτα τα οποία δημιουργούν ένα κεφάλαιο μετά από μηνιαίες, τριμηνιαίες, εξαμηνιαίες ή ετήσιες καταβολές ανάλογα με το πρόγραμμα. Το κεφάλαιο που δημιουργείται μπορεί να δοθεί ως εφάπαξ ποσό ή ως συμπλήρωμα εισοδήματος σε μηνιαία βάση.

Δραστηριότητα 27: Εργαστείτε σε ομάδες και συζητήστε τα παραπάνω προγράμματα ασφάλισης. Εξετάστε πώς επιδρούν στον οικογενειακό προγραμματισμό και προϋπολογισμό. Ποια τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα από τη χρήση των παραπάνω ασφαλιστικών πακέτων; Δώστε παραδείγματα. Περιορίστε την απάντησή σας σε 150 λέξεις.

.....

.....

.....

.....

.....

Δραστηριότητα 28: Εργαστείτε σε ομάδες και ερευνήστε στο διαδίκτυο από ένα πρόγραμμα ασφάλισης της επιλογής σας (π.χ. ασφάλεια ζωής). Ποιες παροχές καλύπτει το συγκεκριμένο πρόγραμμα και ποιο είναι το κόστος του; Δημιουργήστε συγκριτικούς πίνακες για κάθε εταιρεία. Ποια τα πλεονεκτήματα και ποια τα μειονεκτήματα που εντοπίζετε; Δώστε παραδείγματα. Περιορίστε την απάντησή σας σε 150 λέξεις.

.....

.....

.....

.....

.....

4.3 Ρυθμίσεις δανείων και καρτών για νοικοκυριά

Λόγω των σύγχρονων οικονομικών προβλημάτων παρέχεται η δυνατότητα ρύθμισης των οφειλών σε δάνεια όπως καταναλωτικά, στεγαστικά και πιστωτικές κάρτες. Η ρύθμιση γίνεται για να μπορεί ο δικαιούχος να πληρώνει ένα χαμηλότερο μηνιαίο ποσό με βάση τα δεδομένα της υπάρχουσας οικονομικής του κατάστασης. Με τη ρύθμιση καθορίζεται το επιτόκιο και η επέκταση της χρονικής διάρκειας της οφειλής του δικαιούχου, η πληρωμή μόνο τόκων για ένα χρονικό διάστημα ή η πληρωμή ενός ποσοστού της δόσης. Σε κάθε περίπτωση οικονομικού προβλήματος που οφείλεται σε ανεργία, ατύχημα ή άλλο λόγο, ο δικαιούχος θα πρέπει να έρχεται σε επικοινωνία με την τράπεζα που συνεργάζεται για την εύρεση της καταλληλότερης λύσης. Από το τραπεζικό κατάστημα θα του δοθούν όλες οι επιπλέον λεπτομέρειες για τη διαδικασία και τα δικαιολογητικά που θα πρέπει να προσκομίσει.

Οι καταναλωτές που έχουν υπερχρεωμένα νοικοκυριά θα μπορούσαν να επισκεφθούν τον ιστότοπο www.ekpizo.gr που ανήκει στην «Ένωση Καταναλωτών η Ποιότητα της Ζωής», ώστε να ενημερωθούν για τους σχετικούς νόμους και να τους παρασχεθούν συμβουλευτικές υπηρεσίες.

Σύνοψη

Στο παρόν εγχειρίδιο παρουσιάστηκαν τα βήματα για να αποκτήσετε τις γνώσεις και να βελτιώσετε τις δεξιότητές σας, ώστε να χρησιμοποιήσετε τις τεχνικές του προϋπολογισμού και του οικογενειακού προγραμματισμού στο νοικοκυριό σας. Οι ενότητες επιλέχθηκαν με τη λογική των βημάτων που θα πρέπει να ακολουθήσουν τα μέλη μιας οικογένειας που θέλουν να διαχειριστούν αποτελεσματικά τα οικονομικά τους.

Οδηγός για περαιτέρω μελέτη

Παπαζαχαρίου Π. (2011). *Διαχειριστείτε Αποτελεσματικά τα Οικονομικά του Νοικοκυριού σας*. Κριτική

Στο παραπάνω βιβλίο ο συγγραφέας καλύπτει πλήρως το θέμα της οικονομικής διαχείρισης του νοικοκυριού με παραδείγματα και οικονομικά πλάνα.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αθανασόπουλος, Π., Φιλιππάτος, Γ. (1985). *Εισαγωγή στην Χρηματοοικονομική Διοικητική*. Εκδόσεις Παπαζήση.
- Αρτίκης, Γ. (2001). *Χρηματοοικονομική Διοίκηση-Αποφάσεις Χρηματοδοτήσεων*. Interbooks.
- Ashton, R. (2009). *Σχέδιο ζωής*. Κριτική.
- Howells, P. & Keith, B. (2009). *Χρήμα, Πίστη, Τράπεζες*. Κριτική.
- Παπαζαχαρίου, Π. (2011). *Διαχειριστείτε Αποτελεσματικά τα Οικονομικά του Νοικοκυριού σας*. Κριτική.
- Templar, R. (2009). *Οι κανόνες του χρήματος*. Κριτική.

Ξενόγλωσση

- Harrison, D. (2005). *Personal Financial Planning: Theory & Practice*. Prentice Hall.
- Ottenbach, J. (2008). *Saving*. Penguin Books.

Ιστοσελίδες (επίσκεψη στις 30 Νοεμβρίου 2013)

- ΓΣΕΒΕΕ. (2013). Διαθέσιμη online στο www.gsevee.gr
- Ένωση Καταναλωτών η Ποιότητα της Ζωής.(2013) Διαθέσιμη online στο www.ekpizo.gr
- Τράπεζα Πειραιώς. (2013). Διαθέσιμη online στο www.piraeusbank.gr

Απαντήσεις και σχόλια για τις δραστηριότητες

Οι δραστηριότητες αυτού του εγχειριδίου έχουν σχεδιαστεί ώστε να ενθαρρύνουν τους εκπαιδευόμενους να εργαστούν μόνοι τους ή σε ομάδες ώστε να εφαρμόζουν τα όσα αναφέρονται σε κάθε ενότητα, βελτιώνοντας δεξιότητες όπως η επικοινωνία, η κριτική σκέψη, η αριθμητική αποτύπωση, οι μαθηματικές πράξεις, η χρήση υπολογιστικών φύλλων και η σύνθεση των ιδεών τους. Στις δραστηριότητες αυτές δεν υπάρχει σωστή ή λάθος απάντηση γιατί ο κάθε εκπαιδευόμενος αναπτύσσει την κριτική του ικανότητα ανάλογα με τις προσωπικές του εμπειρίες ώστε να μάθει να διαχειρίζεται τα οικονομικά του νοικοκυριού του.